

TEMELJNA PRAVA PACIJENTA/KORISNIKA U FIZIKALNOJ TERAPIJI (Prezentirano na međunarodnom kongresu za medicinsko pravo)

Pripremila: **Mirjana Grubišić**

Ključne riječi

Pacijentova/korisnika prava, fizikalna terapija, fizioterapeutska profesija

Sažetak

Deklaracija o načelima – "Pravo pacijenta/korisnika u fizikalnoj terapiji" je usvojena na 15. Općoj skupštini World Confederation for Physical Therapy (u daljnjem tekstu: WCPT), i kasnije je revidirana na 16. Općoj skupštini WCPT-a. Ova Deklaracija predstavlja jedinstvena prava pacijenta/korisnika koja su potrebna za kvalitetnu primjenu fizioterapijske usluge.

Deklaracija načela – " Pravo pacijenta/korisnika u fizikalnoj terapiji" regulira neka od temeljnih Prava pacijenta/korisnika koja fizioterapijska profesija prihvaća i promovira, kako u Hrvatskoj, tako i u ostatku svijeta.

Fizioterapija je zdravstvena profesija koja je prepoznata i regulirana u cijelom svijetu. Fizioterapeuti jednakopravno i otvoreno sudjeluju u interdisciplinarnom odnosu sa svim zdravstvenim profesionalcima – pružateljima zdravstvenih usluga, kako u javnom, tako i u privatnom sektoru, sa ciljem bolje zdravstvene skrbi pacijenta/korisnika koja se temelji na njegovim potrebama.

Temeljna Prava pacijenta/ korisnika u fizioterapiji su: pravo na kvalitetne usluge fizikalne terapije, pravo na informacije, pravo na informirani pristanak, pravo na povjerljivost, pravo na pristup informacijama, pravo na zdravstvenu edukaciju i pravo na dostojanstvo. Standardi prakse u fizikalnoj terapiji i Etički kodeks i Kodeks deontologije koje je donijela Hrvatska komora fizioterapeuta usklađeni su sa citiranim načelima kao i sa etičkim načelima WCPT-a.

Cilj predstavljanja ovih temeljnih Prava pacijenta/ korisnika u fizikalnoj terapiji je informiranje šire javnosti u pogledu fizioterapijskog kodeksa ponašanja i postupaka fizioterapeuta tijekom pružanja usluga fizikalne terapije.

UVOD

Fizikalna terapija pruža usluge pojedincima i stanovništvu s ciljem razvijanja, održavanja i obnavljanja maksimalne pokretljivosti i funkcionalne sposobnosti kroz životni vijek. Ovo uključuje pružanje usluga u okolnostima u kojima su pokretljivost i funkcija ugrožene starenjem, ozljedama, bolešću i faktorima iz okoline. Funkcionalni pokret je od središnje važnosti za ono što znači biti zdrav.

Fizikalna terapija se bavi sa identificiranjem i maksimiziranjem kvalitete života i pokretljivosti unutar područja promocije, prevencije, tretmana/intervencije, rehabilitacije i rehabilitacije.

Fizioterapeuti djeluju kao samostalni praktičari, kao i članovi timova pružatelja zdravstvenih usluga, i na njih se primjenjuju etička načela Hrvatske komore fizioterapeuta, koja su usklađena sa etičkim principima WCPT-a. Oni mogu djelovati

kao praktičari koji ostvaruju prvi kontakt sa pacijentom i pacijent/korisnik može tražiti neposredne usluge bez upućivanja od strane drugog profesionalca koji pruža zdravstvenu skrb.

Fizikalna terapija je regulirana profesija, sa specifičnim profesionalnim aspektima kliničke prakse i edukacije. Fizikalna terapija je usluga koju pruža, provodi, nadgleda i kojom upravlja isključivo fizioterapeut, a uključuje pregled/procjenu, evaluaciju, fizioterapijsku dijagnozu, prognozu, plan skrbi/intervencije i ponovni pregled/procjenu.

Pregled/procjena Procjena uključuje pregled pojedinca ili skupine koja počinje upoznavanjem s liječničkom dokumentacijom. Kroz razgovor s pacijentom / korisnikom o problemu sa stvarnim ili potencijalnim oštećenjima, funkcionalnim ograničenjima, onesposobljenosti ili drugim stanjima zdravlja uzima se anamneza koristeći screening i upotrebu specifičnih testova i mjere-

nja. Procjena obuhvaća posebnu pozornost na posturalne odnose tj. držanje tijela uključujući kardiorespiratorni, živčani i mišićni potencijal te samu mogućnost pokreta, koje služi kao središnjica za određivanje stvarnog problema i strategije intervencije te je dosljedna bez obzira na okolnosti pod kojima je praktički poduzeta. Ove okolnosti će varirati s obzirom da li se fizioterapija bavi unapređenjem zdravlja, prevencijom, tretmanom ili rehabilitacijom.

Evaluacija je rezultat pregleda pojedinaca/skupine i/ili okoline kroz analizu i sintezu unutar procesa kliničkog zaključivanja kako bi se utvrdili faktori koji olakšavaju i ograničavaju optimalno ljudsko funkcioniranje.

Fizioterapijska dijagnoza i prognoza predstavlja ishod procesa kliničkog zaključivanja, a proizlaze iz pregleda i evaluacije i dodatnih informacija koje su dobivene od drugih zdravstvenih profesionalaca. Ovo može biti izraženo u pogledu disfunkcije pokretljivosti ili može obuhvatiti kategorije oštećenja, ograničenja aktivnosti, sudjelovanja te utjecaj okoline na osposobljenost/onesposobljenost.

Fizioterapijska dijagnoza služi fizioterapeutu kao smjernica tijekom utvrđivanja prognoze i izbora najprimjerenijih strategija intervencije za pacijenta/ korisnika i pružanje informacija pacijentu/ korisniku. Tijekom obavljanja dijagnostičkog procesa, fizioterapeutima se može ukazati potreba za dobivanjem dodatnih informacija od drugih profesionalaca. Ukoliko dijagnostički proces otkrije dokaze koji su izvan dosega fizioterapeutovog znanja, iskustva i stručnosti, fizioterapeut će uputiti pacijenta/ korisnika drugom primjerenom praktičaru.

Prognoza (uključujući plan skrbi/intervencije) počinje sa utvrđivanjem potrebe za skrbi/intervencijom i obično vodi do stvaranja plana skrbi/intervencije, uključujući ishodišne ciljeve koje se može mjeriti, a koji su dogovoreni u suradnji sa pacijentom/ korisnikom, obitelji ili pružateljem skrbi. Alternativno, to može dovesti do upućivanja drugoj ustanovi ili zdravstvenom profesionalcu u slučajevima koji nisu prikladni za fizikalnu terapiju.

Intervencija/tretman se provodi i modificira u toku fizioterapijskog postupka kako bi se postigli dogovoreni ciljevi i može

uključivati primjenu manualnih tehnika, terapijske vježbe, primjenu fizikalnih, elektroterapijskih i mehaničkih agensa, funkcionalni trening, opskrba pomoćnim sredstvima i pomagalicama,, upute i savjetovanje pacijenta, dokumentiranje i koordinaciju te komunikaciju. Intervencija može također biti usmjerena na prevenciju oštećenja, funkcionalnih ograničenja, onesposobljenosti i ozljeda uključujući unapređenje i održavanje zdravlja, kvalitete života i fitnessa u svim dobnim i populacijskim skupinama.

Ponovni pregled/procjena zahtjeva utvrđivanje ishoda.

RAZMATRANJE

Fizioterapeuti tijekom pružanja usluga fizikalne terapije imaju dužnost promoviranja:

- poštivanja dostojanstva, integriteta i samoodređenja pacijenta/ korisnika,
- zaštite pravnog statusa pacijenta/ korisnika glede zdravstvenog sustava i posebice fizioterapeuta
- povjerenja i pouzdanosti između pacijenta/ korisnika i fizioterapeuta.

Primjena temeljnih prava pacijenta/ korisnika kao osnova za dobru praksu fizikalne terapije.

Temeljna prava pacijenta/korisnika u fizikalnoj terapiji odnose se na:

1. Pravo pacijenta / korisnika na usluge fizikalne terapije dobre kvalitete

1.1. Svaki pacijent / korisnik ima pravo na:

- *odgovarajuće fizioterapijske usluge bez diskriminacije,*
- *usluge fizioterapeuta koji je slobodan donijeti kliničku i etičku procjenu bez bilo kakvog vanjskog uplitanja,*
- *usluge fizioterapeuta koji je slobodan primjenjivati profesionalnu prosudbu u skladu s njegovim / njezinim obrazovanjem i iskustvom,*
- *traženje drugog mišljenja od drugog fizioterapeuta u bilo kojoj fazi liječenja,*
- *pravo biti tretiran u skladu s njegovim / njezinim najboljim interesima,*
- *slobodni izbor i promjenu njegovog / njezinog fizioterapeuta ili zdravstvene ustanove, bez obzira jesu li oni utemeljeni u privatnom ili u javnom sektoru,*

- zastupanje ako on / ona nije u mogućnosti govoriti u svoje vlastito ime.

2. Pravo pacijenta / korisnika na informiranost

2.1. Svaki pacijent / korisnik ima pravo:

- na dostatnu informaciju na temelju koje će on dati suglasnost za pregled / procjenu i intervenciju / tretman,
- odbiti pregled / procjenu i intervenciju / tretman u bilo kojoj fazi liječenja koje ne smije utjecati na njegov nastavak liječenja,
- dobiti informaciju o svojim zabilješkama u fizioterapeutskom kartonu kao i informacije o fizioterapijskim smjernicama, troškovima usluga, fizioterapijskim ciljevima, željenim rezultatima i fizioterapijskim postupcima koji će biti pruženi,
- odlučiti tko, ako itko, bi trebao biti informiran u njegovo ime,
- raspravljati o opcijama fizioterapijskih intervencija / tretmana, uključujući informaciju o značajnim koristima, rizicima i nuspojavama,
- dobiti informaciju na način da je razumljiva i prikladna u odnosu na pacijentovu / korisnikovu kulturološku razinu i religijsko uvjerenje,
- dobiti informaciju u svezi žalbenih procedura,
- izjaviti žalbu te da se sa njegovom žalbom postupa s obzirom.

3. Pravo pacijenta / korisnika na informirani pristanak

3.1. Svaki pacijent / korisnika ima pravo:

- na davanje ili uskraćivanje informiranog pristanka za vrstu i priroda fizikalne terapije da bi ista bila pružena
- znati:
 - svrhu bilo kojeg pregleda / procjene ili intervencije / tretmana,
 - bilo koji rizik vezan s predloženom intervencijom / tretmanom,
 - očekivanu korist od intervencije / tretmana,
 - primjerene alternativne intervencije / tretmane na predloženu intervenciju / tretman,
 - posljedice uskraćivanja pristanka.

- samoodređenje uključujući sudjelovanje u odlučivanju oko izbora fizioterapijskih intervencija,
- donijeti slobodnu odluku vezano za sebe znajući posljedice svoje odluke.

4. Pravo pacijenta / korisnika na tajnost podataka

4.1. Svaki pacijent / korisnik ima pravo na:

- tajnost bilo koje informacije (npr.: zdravstveno stanje, dijagnoza, prognoza, intervencija / tretman, bilo koji drugi osobni podaci) koja je pribavljena od njega / nje osim ako nije dan izričiti pristanak ili je to izričito zakonom predviđeno.

5. Pravo pacijenta / korisnika na pristup podacima

5.1. svaki pacijent / korisnik ima pravo:

- pristupa svim informacijama koje čuva fizioterapeut vezano uz njega,
- biti obaviješten kada njegovi podaci o fizikalnoj terapiji su prebačeni u bazu podataka,
- zahtijevati ispravak ili brisanje netočnih podataka.

6. Pravo pacijenta / korisnika na zdravstvenu edukaciju

6.1. Svaki pacijent / korisnik ima pravo na:

- zdravstveno obrazovanje koje će njemu / njoj pomoći u odluci o izboru za osobnu brigu o zdravlju i izboru mogućih zdravstvenih usluga,
- kontinuirano pružanje zdravstvenih usluga.

7. Pravo pacijenta / korisnika na dostojanstvo

7.1. Svaki pacijent / ima pravo:

- biti dostojanstveno tretiran,
- biti tretiran ljubazno,
- na privatnost koja će biti poštovana u svakom trenutku u svim fazama fizioterapijske intervencije,
- poštivanje njegovih / njezinih kulturnih i vjerskih vrijednosti
- dostojna smrt,
- humanu pomoć pri umiranju.